

for dem, som have Ledelsen af disse Arbejdssteder i deres Haand. Men vil man tjene Ungdommen i disse Aar, og vil man fra Samfundets Side give sit Bidrag til, at Arbejdsduelighed og med den Arbejdsglæden kan komme i de unges Eje, maa der sikkert bringes Ofre, netop for at Arbejdsstederne kunne opfylde deres Mission noget bedre, end der direkte foreligger Mulighed for mange Steder, navnlig i de større Byer. Paa Landet er Forholdet et ganske andet. Der skulde jeg mene, at det den Dag i Dag gælder og mere nu end tidligere, at der er fortræffelige Betingelser for, at de enkelte Hjem, der i det hele have den Fordel, at alle, som høre dertil, arbejde sammen, at alle, fra den ældste til den yngste, have et Arbejde, hvori de forenes, kunne være gode Læresteder. Man kan aldrig se bort fra, tror jeg, hvis man vil tage denne Sag op, at her maa Hjemmene, Arbejdsstederne tage det store Ansvar. Mon der ikke ogsaa er en god Udvikling i Gang i den Retning? Thi hvad er nemlig Betingelsen for, at disse Arbejdssteder kunne blive gode? Det er, at Arbejdsgiverens, Arbejdsherrens Børn komme til at virke under lige Kaar med de tjenende, at altsaa en Gaardmand sætter sin Søn ud i Tjeneste f. Eks. paa samme Maade, som en Husmand sætter sin Søn ud i Tjeneste, og det kan, tror jeg, i vore Dage siges at være mere almindeligt helt op til de større Ejendomsbesiddere, end det har været nogen Sinde før.

Jeg har ikke i den korte Tid, der er gaaet, siden min Opmærksomhed særlig blev henvendt paa dette Spørgsmaal, kunnet faa indsamlet udtømmende Oplysninger om disse Forhold, som jeg her har berørt, men jeg tror paa Forhaand at turde sige, at naar man undersøger Aftenskoleforholdene ikke blot paa Landet, men ogsaa i Byerne fra længere Tid tilbage, vil man blive klar over, at Bevægelsen er gaaet frem i disse Aar med den stærke Udvikling paa Haandværkets og Industriens Omraade, og man vil af de fremstaaede Virksomheder kunne faa gode Raad med Hensyn til den Ordning af denne Sag. Jeg har den Opfattelse, at Aftenskolevirksomheden vilde kunne udvides overmaade betydeligt ved en Samvirken mellem Hjemmene, Arbejdsstederne og det offentlige. Jeg vilde ønske, at man kunde naa lidt i Retning af

det, som blev udtalt allerede i 1887 paa et stort Møde paa Askov om denne Sag. Det blev udtalt der den Gang, at man maatte arbejde hen til, at der om Vinteren kunde blive en eller to Eftermiddage om Ugen, hvor der ud over Aftenundervisningen kunde blive Løjlighed for de unge til at komme i Skole. Det, der skulde bringes dem ved denne Aftenskole med den tilhørende Dagundervisning, skulde efter min Mening være en Undervisning i Dansk og en Undervisning i Færdighedsfagene og desuden Oplysninger om vort Fædrelands Historie og dets Vilkaar i Øjeblikket, afpasset efter dette Alderstrin. Uden dette sidste tror jeg ikke, det vilde være muligt at holde Skolen gaaende. Men der er ogsaa Sider af vor Historie og af hele vort Samfunds Forhold i Øjeblikket, som det vilde være naturligt at tilbyde Ungdommen Oplysning om netop i den omtalte Aldersklasse. Derimod er jeg overbevist om, at man vilde tage fejl, hvis man vilde tro, at man i disse samme Aar kunde give den Oplysning, som den modnere Ungdom kan tage imod, og som kan blive helt anderledes retninggivende og afgørende for hele Livet end den Undervisning, jeg her har talt om. Maa jeg igen paapege, hvad jeg nævnte før, at det er de samme Kredse, som have baaret Højskolearbejdet frem, som have rejst denne Sag for en Menneskealder siden, og det paa mange Maader i de samme Former, som det ærede Medlem omtalte forleden Dag. Forholdet er altsaa ikke, at det ene kan erstatte det andet, men meget snarere dette, at Skolerne for den udvoksede Ungdom, Højskoler og Landbrugsskoler, vilde kunne virke betydeligt mere frugtbringende end nu, om de kunde modtage en Ungdom, der havde Kundskab om de mest elementære Ting, saa at Tiden ikke paa Højskolerne skulde bruges til det, som kunde naas ved denne Aftenskole- og Fortsættelsesskoleundervisning.

Det ærede Medlem for Københavns Amts 2den Valgkreds omtalte ret udførligt forleden Dag de Arbejdsskoler, som ere indrettede i München, og efter hvis Mønster man for Tiden er optagen af at indrette Skoler i Stockholm. Jeg finder her Anledning til at nævne, at dette ogsaa er kendt herhjemme. Man har her forsøgt at lave saadanne Arbejdsskoler paa flere